

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.2.29>

ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Мирослава Сірант

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та філософії права

Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-9393-2397

Анотація. У статті досліджується поняття ефективності механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні. На основі чинного законодавства та думок учених щодо цієї проблематики в галузі адміністративного права досліджено особливості ефективності нормативно-правового регулювання. Невпинний розвиток суспільних відносин в адміністративному праві, удосконалення сучасних технологій, формування інформаційного суспільства не могли не вплинути на стан ефективності адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки. Ефективність механізму адміністративно-правового регулювання – це уміння публічної адміністрації на основі норм адміністративного права якісно та своєчасно відновлювати порушені права, свободи й законні інтереси фізичних і юридичних осіб, публічний інтерес держави та суспільства. Ефективність забезпечення екологічної безпеки існує через систему адміністративно-правових норм. Доведено, що ефективність механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки, з погляду гносеології права, не може бути визначена без встановлення цілей, визначених державою, що відображають об'єктивні суспільні відносини, найбільш важливі цінності, які в певний відрізок часу можуть не мати нормативного оформлення, але забезпечуються на основі адміністративно-правових норм й одночасно регулюються підзаконними нормами адміністративного права. Розглядаються законодавчі норми, думки провідних учених у цій сфері, зазначаються проблеми і шляхи їх вирішення.

Зазначено, що до критеріїв оцінки ефективності функціонування механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні доцільно віднести: відсутність оскаржень нормативно-правових актів; зменшення числа правопорушень; високий ступінь реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права (фізичних і юридичних осіб); правильне розуміння та сприйняття сенсу, змісту правових норм суб'єктами забезпечення екологічної безпеки, їх правильне використання тощо.

Ключові слова: екологічна безпека, механізм, адміністративно-правове регулювання, ефективність правових норм.

THE CONCEPT OF THE EFFECTIVENESS OF THE MECHANISM OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF ENVIRONMENTAL SECURITY

Myroslava Sirant

Candidate of Law, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Theory and Philosophy of Law

Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-9393-2397

Abstract. The article explores the concept of the effectiveness of the mechanism of administrative and legal regulation of ensuring environmental safety in Ukraine. On the basis of the current legislation and the opinions of scientists on this issue in the field of administrative law the peculiarities of the effectiveness of regulatory regulation are investigated. The continuous development of public relations in administrative law, the improvement of modern technologies, the formation of the information society, could not but affect the state of effectiveness of administrative and legal support of environmental security. The effectiveness of the mechanism of administrative and legal regulation is the ability of the public administration on the basis of the rules of administrative law to restore in good time the violated rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities, the public interest of the state and society. Efficiency in ensuring environmental safety exists through a system of administrative and legal rules. It is proved that the effectiveness of the mechanism of administrative and legal regulation of ensuring environmental safety cannot be determined from the point of view of the epistemology of law without setting the goals defined by the state, reflecting objective social relations, the most important values, which at some point in time may not have normative registration, but is provided on the basis of administrative law and at the same time is regulated by-laws of administrative law. Legislative norms, opinions of leading scientists in this field are considered, problems and their solutions are indicated.

It is noted that the criteria for assessing the effectiveness of the mechanism of administrative and legal regulation of environmental safety in Ukraine should include: the absence of appeals against regulations; reducing the number of offenses; high degree of realization of rights, freedoms and legitimate interests of legal entities (individuals and legal entities); correct understanding and perception of the meaning, content of legal norms by the subjects of environmental safety, their proper use, etc.

Key words: environmental safety, mechanism, administrative and legal regulation, effectiveness of legal norms.

POJĘCIE SKUTECZNOŚCI MECHANIZMU ADMINISTRACYJNO-PRAWNYCH REGULACJI BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

Myroslava Sirant

*kandydat nauk prawnych, docent,
docent Katedry Teorii i Filozofii Prawa*

Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” (Lwów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-9393-2397

Adnotacja. Artykuł bada koncepcje skuteczności mechanizmu administracyjno-prawnych regulacji bezpieczeństwa ekologicznego na Ukrainie. Na podstawie obowiązujących przepisów i opinii naukowców na temat tej problematyki w zakresie prawa administracyjnego zbadano cechy skuteczności regulacji prawnych. Ciągły rozwój stosunków społecznych w prawie administracyjnym, doskonalenie nowoczesnych technologii, kształtowanie społeczeństwa informacyjnego, nie mógł nie wpłynąć na stan skuteczności administracyjno-prawnych regulacji bezpieczeństwa ekologicznego. Skuteczność mechanizmu regulacji administracyjno-prawnych to zdolność administracji publicznej, na podstawie norm prawa administracyjnego, do jakościowego i terminowego przywrócenia naruszonych praw, wolności i uzasadnionych interesów osób fizycznych i prawnych, interesu publicznego państwa i społeczeństwa. Skuteczność zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego odbywa się poprzez system regulacji administracyjno-prawnych. Udowodniono, że skuteczność mechanizmu regulacji administracyjno-prawnych zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, z punktu widzenia epistemologii prawa, nie może być określona bez ustanowienia celów określonych przez państwo, odzwierciedlających obiektywne stosunki społeczne, najważniejsze wartości, które w pewnym okresie czasu mogą nie mieć formalności regulacyjnej, ale są zapewnione na podstawie norm administracyjno-prawnych, a jednocześnie są regulowane przez regulacje prawa administracyjnego. Rozważane są normy legislacyjne, opinie głównych naukowców w tej dziedzinie, problemy i ich rozwiązania są odnotowywane.

Wskazano, że kryteria oceny skuteczności działania mechanizmu administracyjno-prawnej regulacji bezpieczeństwa ekologicznego na Ukrainie należy przypisać: brak odwołań od aktów prawnych; zmniejszenie liczby przestępstw; wysoki stopień realizacji praw, wolności i uzasadnionych interesów podmiotów prawa (osób fizycznych i prawnych); prawidłowe zrozumienie i postrzeganie znaczenia, treści norm prawnych przez podmioty zapewniające bezpieczeństwo ekologiczne, ich prawidłowe stosowanie i tym podobne.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo ekologiczne, mechanizm, regulacje administracyjno-prawne, skuteczność przepisów prawnych.

Постановка проблеми. Екологічна безпека є важливим чинником, що визначає розвиток державно-правових відносин. Тільки гідне та безпечне існування людини може виступити запорукою реалізації державної політики. У міру розвитку господарства та розширення масштабів природокористування виникла потреба у створенні економіко-правового механізму щодо реалізації прав громадян на сприятливе навколишнє середовище та на користування ресурсами. Конституційні права громадян на безпечне довкілля, захист від природних і техногенних загроз формують цілісний адміністративно-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки, ефективність якого безпосередньо впливає на природне середовище.

Стан дослідження. Різні аспекти підвищення ефективності норм адміністративного права у системі національного законодавства висвітлювали українські вчені, зокрема: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.А. Бондаренко, Н.П. Бортник, М.В. Ковалів, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенко, В.Л. Ортинський, П.М. Рабінович, К.В. Рудой та ін. Однак у зв'язку з європейською інтеграцією України викликають потребу комплексного аналізу підвищення ефективності механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки у процесі реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Про ратифікацію Угоди, 2014).

Метою статті є дослідження поняття «ефективність механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки».

Виклад основного матеріалу. Механізм адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки – це система правових засобів (правотворчих, правозастосовних, правоохоронних), використовуваних для досягнення поставлених цілей правового регулювання в екологічній сфері. Універсальний характер механізму правового регулювання відображається на багатьох суспільних відносинах, які є предметом правового регулювання інших галузей права: адміністративного, конституційного, кримінального, екологічного, інформаційного (Бондаренко, 2016: 134–142).

О.М. Правоторова вказує, що вітчизняні вчені в галузі соціології права слушно зазначають, що проблема ефективності є ключовою проблемою функціонування будь-якого соціального інституту (Правоторова, 2019: 65–70).

Якщо слідувати цьому підходу стосовно механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки ефективність повинна визначатися умовами: якістю, системністю, адекватністю сучасним умовам норм права, що утворюють механізм; до функціонування реалізуючих його публічних владних суб'єктів – органів державної влади і місцевого самоврядування, до спеціфіки правосвідомості, правової культури і правомірної поведінки суб'єктів, що реалізують права й законні інтереси у межах правового механізму, або які порушують встановлені вимоги.

Представники інших наукових підходів під ефективністю права пропонують розуміти дієвість, результативність, здатність надавати позитивний вплив на регульовані відносини.

У сучасних умовах актуальними стають інтегративні підходи до визначення ефективності правових норм. Так, Л.Ф. Купіна, розглядаючи генезис поняття ефективності норм права, зазначає, що ефективність норм законодавства визначається такими детермінантами: цільовими (функціонально-цільовими), що проявляються у співвідношенні між цілями норми та реальним результатом; аксіологічними (відповідність норм соціально-цінностям); соціальними (баланс соціальних інтересів, здатність зниження рівня деструктивної, соціально-шкідливої конфліктності у такій сфері відносин, етнічної або іншої соціальної групи); економічними (забезпечення економічного зростання, справедливого доступу до економічних благ і їх обіг); психологічними (динаміка особистісного розвитку, духовної та матеріальної самореалізації особи, що забезпечується нормативними приписами певної групи, формування у індивідів активної громадянської позиції, солідарності з відповідними нормами, бажання добровільно дотримуватися, виконувати, застосовувати (Купіна, 2017: 180–188).

На нашу думку, з виділеними аспектами ефективності норм законодавства доцільно погодитися. Але не стосовно вимог, яким повинна відповідати норма, а як певних орієнтирів державної політики та правотворчої діяльності держави у напрямі вдосконалення правового регулювання загалом та підвищення його ефективності.

Характеризуючи адміністративно-правові норми, С.В. Шахов під ефективністю розуміє співвідношення правила поведінки, вираженого в її диспозиції, цілям правового регулювання в певних соціально-економічних умовах (Шахов, 2018: 92–98).

Зазначені цілі виступають як соціальні потреби, виявлені у процесі нормотворчої діяльності, детермінують правовий вплив. Об'єктивний характер конкретної форми реалізації правової мети набуває в результаті правозастосовної діяльності.

Така позиція орієнтує на визнання рівної ролі правотворчого та правозастосовного аспектів, що мають однаково велике значення для розуміння ефективності права.

Щодо процесу застосування права В.А. Бондаренко зазначає, що ефективність адміністративного правозастосування постає як результат впливу складної системи чинників. З одного боку, вона визначається якістю і змістом цілеспрямовано використовуваних засобів, з іншого – дією чинників, що об'єктивно виникають, опосередковують хід і результати адміністративного правозастосування. Причому системність впливу можна забезпечити тільки за умови реалізації юридичних і неюридичних засобів у їх взаємозв'язку і взаємодії (Бондаренко, 2016: 32–37). Тому у разі визначення ефективності враховуються такі аспекти організаційно-правової властивості, як: ефективність застосування правових норм, ефективність організації діяльності державних органів, розробка ефективних актів і швидкість доведення до адресатів, ефективність виховного впливу на керовані суб'єкти.

У зазначених підходах виражається комплексність оцінки ефективності права, оскільки тільки один критерій співвідношення між метою та результатом не може бути основним у оцінці ефективності правового впливу та державної діяльності.

Ефективність – це специфічний системний стан державного управління, діяльності органів та посадових осіб публічної адміністрації. Цей стан характеризує цілі, загальні принципи, зміст, організацію, форми, методи, засоби, особистісний стиль і результати здійснення діяльності, відповідність потребам суспільства у самозбереженні та розвитку, безперешкодному здійсненні прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, визнання, повазі, дотриманні людської гідності.

Аналіз наукової літератури з проблем ефективності правових норм (правового регулювання, застосування права, юридичної діяльності) і власна точка зору на такий аспект дозволяють говорити про основні напрями підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні.

По-перше, недоцільно ефективність права визначати тільки через співвідношення цілей, закріплених законодавцем, і результатам, що наступили. По-друге, доцільно виділяти як основні критерії системної та комплексної оцінки ефективності в праві: співвідношення між цілями правової норми та реальними результатами, тобто її результативність; відповідність норми права соціальним цінностям та інтересам.

Зазначене зумовлене проблемами визначення ефективності національної безпеки, різновидом якої виступає екологічна безпека. З погляду на дослідження В.Ф. Смолянюка «Системні засади національної безпеки України», характеризуючи фактори ефективності національної безпеки, цю систему можна визначити такими параметрами:

- оптимальна інституційна структура органів влади, що забезпечують досягнення політичної стабільності;
- наявність двостороннього щодо держави та суспільства контролю за дестабілізуючим корупційним чинником, який веде до кризи системи влади;
- оптимізація процесу прийняття та реалізації рішень у сфері забезпечення національної безпеки, в тому числі щодо окремих напрямів;
- вдосконалення влади з точки зору керівництва, управління та контролю взаємин особи, суспільства та держави (Смолянюк, 2018: 107–126).

Що стосується механізму адміністративно-правового регулювання, то його ефективність оцінюється за критеріями: популярність для адресатів; несуперечливість і зрозумілість правових норм, що становлять правову основу; співмірність соціальних цілей і юридичних засобів досягнення цілей; забезпеченість функціонування дієвою роботою правозастосовних органів, включаючи правоохоронні органи та суди. Як основний критерій ефективності в правоохоронній сфері варто розглядати оцінку якості діяльності правоохоронної

системи з позицій інтересів усього суспільства як системи більш високого рівня, насамперед з позицій оцінки рівня забезпечення безпеки особи, суспільства та держави (Ковалів, Єсімов, Лозинський, 2018: 135).

До критеріїв оцінки ефективності функціонування механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні доцільно віднести: відсутність оскаржень нормативно-правових актів; зменшення числа правопорушень; високий ступінь реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права (фізичних і юридичних осіб); правильне розуміння та сприйняття сенсу, змісту правових норм суб'єктами забезпечення екологічної безпеки, правильне використання тощо.

Основним критерієм оцінки ефективності правових механізмів залишається ступінь реалізації цілей, які можуть бути різними, що зумовлене особливостями галузевого правового регулювання, об'єктами, суб'єктами, видами діяльності, тобто результативністю.

Одночасно комплексною метою механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки, що витікає з його сутності та призначення, є оптимальне впорядкування суспільних відносин, яке пов'язане з подоланням перешкод, що стоять на шляху задоволення суб'єктами своїх інтересів в екологічній сфері, – охорона, відновлення, захист навколишнього середовища, життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави від можливого негативного впливу господарської і іншої діяльності, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, їх наслідків, прогнозування, запобігання, локалізації та ліквідації умов і факторів зовнішніх і внутрішніх загроз.

Мета механізму адміністративно-правового регулювання в такій сфері визначає змістову та формальну сторону правового регулювання: просторові та часові характеристики дії, об'єкти правового впливу, співвідношення приписів, заборон і дозволів у правовому регулюванні, юридичну відповідальність за порушення нормативних вимог.

Особливе значення має максимально коректна постановка (формальне визначення) цілей забезпечення екологічної безпеки в нормативно-правових актах, що становлять правову основу такої діяльності.

Запропоноване формулювання цілей механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки соціально зумовлене, відповідає рівню соціально-економічного та політичного розвитку суспільства, адекватне правосвідомості та правовій культурі, важливим соціальним цінностям і ідеалам, вимогам, поставленим у плані реалізації Угоди про асоціацію України і ЄС і затвердженим Постановою «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства енергетики та захисту довкілля» (Про внесення змін, 2019). З іншого боку, є реальними, досяжними, точними і чіткими (однозначними).

Відсутність у тексті законів формулювань цільових орієнтирів викликає необхідність використання у застосуванні права інструментів телеологічного тлумачення. Наприклад, такий вид роз'яснення поширений у практиці діяльності Конституційного Суду України у формі постанов і особливої думки суддів. Таке значення у низці випадків набуває необхідності формулювання цілей, які не повинні та не можуть ставитися перед конкретним механізмом, оскільки вони не можуть бути та не повинні бути досягнуті у разі використання.

Наприклад, у КУпАП визначено, що адміністративне покарання не може мати на меті приниження людської гідності фізичної особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, або заподіяння фізичних страждань. Це положення належить до засобів реалізації механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні. Проблема закріплення цілей стосовно правового регулювання, на нашу думку, в законодавстві є не менш масштабною, ніж технічні недоліки в правотворчості у роботі над текстом нормативно-правового акта.

Проблемою в підвищенні ефективності механізму адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки є відсутність формального формулювання цілей правового регулювання щодо невизначеності орієнтирів стратегічного правового регулювання та напрямів розвитку права та держави на довгострокову перспективу.

Здебільшого ця прогалина може бути ліквідована підзаконними нормативно-правовими актами концептуально-стратегічного характеру, наприклад, Указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, що закріплюють стратегії та концепції державної політики в певній галузі суспільних відносин.

Наприклад, на екологічну сферу поширюють дію Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року (Про основні засади, 2019), Закон «Про національну безпеку України» (Про національну безпеку, 2018), Стратегія національної безпеки України (Стратегія, 2015). Але з усіх названих документів тільки Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України закріплює у загальному вигляді цілі стосовно державної політики у сфері забезпечення екологічної безпеки, але відсутній понятійний апарат стосовно екологічної сфери, принципи здійснення такої діяльності.

Викладене диктує необхідність послідовного прийняття державою спеціальних стратегій (концепцій, програм), що встановлюють основні пріоритети, цілі, завдання, принципи, напрями та інструменти реалізації державної діяльності у різних сферах соціальних відносин і своєчасне відображення цих орієнтирів у поточному законодавстві.

Важливо, щоб кожен нормативний акт закріпив основні елементи механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки (нормативну, інституційну, інструментальну основу), містив у преамбулі (загальні положення, перших статтях – залежно від структури) вказівку на цілі, що держава хотіла досягти за допомогою реалізації.

Подібне положення необхідно закріпити в законі про нормативно-правові акти у вигляді імперативу, інакше суб'єкти права повинні будуть самостійно визначати цілі нормативно-правового регулювання, інтерпретувати положення закону у вигідному варіанті.

У оцінці ефективності дії забезпечувальних механізмів повинні братися до уваги критерії, запропоновані державою. Кабінетом Міністрів України затверджено Методику проведення оцінки ефективності здійснення органами виконавчої влади контролю за виконанням завдань, визначених законами України, актами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, дорученнями Прем'єр-міністра України, що визначає систему критеріїв оцінки ефективності діяльності органів виконавчої влади України (Про затвердження Методики, 2011).

Оцінка ефективності управління повинна здійснюватися шляхом аналізу стану та динаміки розвитку соціальних сфер через призму організаційних заходів. Фактично контроль за дотриманням зазначених критеріїв зводиться переважно до інформаційного складника.

Повноцінний механізм оцінки ефективності діяльності органів виконавчої влади остаточно не створено, методики оцінки щодо екологічної безпеки тільки належить розробити і впровадити в практику. Вважаємо, що критерії ефективності повинні носити субсидіарний характер щодо юридичних критеріїв, оскільки дозволяють системно та комплексно оцінити ефективність механізму правового регулювання. Водночас і надалі відкрите питання, чи досить наявного правового регулювання для відображення процесів реформування суспільства у контексті побудови інформаційного суспільства в Україні. Вдосконалення нормативно-правової бази у сфері, що досліджується, повинно виходити з конституційно закріпленого положення про права громадян, які держава повинна захищати та сприяти їхній реалізації (Єсімов, 2015: 15–22).

Висновки. Механізм адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки буде ефективним, якщо відповідатиме таким вимогам: актуальність регульованим відносинам, тобто бути вчасно вжитим, відрізнятися динамікою, здатністю реагувати на зміни у соціальній обстановці за допомогою певного поєднання приписів, заборон, дозволів в оптимальній для конкретної ситуації комбінації; бути економічно обґрунтованими, забезпеченими фінансовими ресурсами; мати несуперечливу нормативно-правову базу, яка не суперечить правовим нормам, спрямованим на регулювання суміжних суспільних відносин – охорони навколишнього середовища та природокористування; бути стабільним; мати формулювання, що сприяє однаково тлумаченню та застосуванню на практиці; містити правові засоби реалізації, включаючи прописані в підзаконних нормативно-правових актах; враховувати взаємні інтереси суб'єктів правовідносин, вимоги соціальних норм.

З метою досягнення ефективності механізму адміністративного правового забезпечення екологічної безпеки необхідні умови: контроль за функціонуванням; оновлення нормативно-правової основи відповідно до змін обставин; співвідношення засобів реалізації суспільних потреб; усунення перешкод, що виникають на шляху реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів.

Ефективність механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки – певна модель, яка відповідає відповідним критеріям і вимогам, що включає співвідношення між цілями, закріпленими в тексті нормативно-правових актів, і реальними параметрами функціонування в конкретних соціально-політичних умовах, включаючи оцінку відповідності соціальним цінностям та інтересам.

Список використаних джерел:

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
2. Бондаренко В.А. Окремі аспекти підвищення ефективності норм адміністративного права у період адаптації законодавства до вимог Європейського Союзу. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2016. № 3. С. 134–142.
3. Правоторова О.М. Особливості ефективності адміністративно-правової охорони. *Правова позиція*. 2019. № 3 (24). С. 65–70.
4. Купіна Л.Ф. Генезис поняття ефективності норм права. *Публічне право*. 2017. № 3. С. 180–188.
5. Шахов С.В. Ефективність адміністративно-правової норми: плюралістичний підхід до визначення змісту категорії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 5. С. 92–98.
6. Бондаренко В. Умови ефективності застосування адміністративно-правових норм. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 32–37.
7. Смолянук В.Ф. Системні засади національної безпеки України. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2018. № 2 (37). С. 107–126.
8. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Лозинський Ю.Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС. 2018. 323 с.
9. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства енергетики та захисту довкілля : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 р. № 1065. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2019-%D0%BF#n509>.
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.
11. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 31. Ст. 241.
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
13. Про затвердження Методики проведення оцінки ефективності здійснення органами виконавчої влади контролю за виконанням завдань, визначених законами України, актами Президента України, постановами Верхо-

вної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, дорученнями Прем'єр-міністра України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 р. № 522. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP110522?an=43>.

14. Ссімов С.С. Вплив інформаційного права на процес реформування суспільних відносин в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2015. № 825. С. 15–22.

References:

1. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [On the ratification of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]: Zakon Ukrainy vid 16.09.2014 r. No. 1678-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2014. No. 40. St. 2021 [in Ukrainian].
2. Bondarenko, V.A. (2016). Okremi aspekty pidvyshchennia efektyvnosti norm administratyvnoho prava u period adaptatsii zakonodavstva do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Some aspects of improving the effectiveness of administrative law in the period of adaptation of legislation to the requirements of the European Union]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna*. No. 3. S. 134–142 [in Ukrainian].
3. Pravotorova, O.M. (2019). Osoblyvosti efektyvnosti administratyvno-pravovoi okhorony [Features of the effectiveness of administrative and legal protection]. *Pravova pozytsiia*. No. 3 (24). S. 65–70 [in Ukrainian].
4. Kupina, L.F. (2017). Henezys poniattia efektyvnosti norm prava [The genesis of the concept of the effectiveness of law]. *Publichne pravo*. No. 3. S. 180–188 [in Ukrainian].
5. Shakhov, S.V. (2018). Efektyvnist administratyvno-pravovoi normy: pliuralistychnyi pidkhid do vyznachennia zmistu katehorii [The effectiveness of administrative law: a pluralistic approach to determining the content of the category]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*. No. 5. S. 92–98 [in Ukrainian].
6. Bondarenko, V. (2016). Umovy efektyvnosti zastosuvannia administratyvno-pravovykh norm [Conditions for the effective application of administrative law]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politehnika”*. Yurydychni nauky. No. 855. S. 32–37 [in Ukrainian].
7. Smolianiuk, V.F. (2018). Systemni zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Systemic principles of national security of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho”*. No. 2 (37). S. 107–126 [in Ukrainian].
8. Kovaliv, M.V., Yesimov, S.S., Lozynskiy, Yu.R. (2018). Pravove rehuliuвання pravookhoronnoi diialnosti [Legal regulation of law enforcement activities]: navchalnyi posibnyk. Lviv: LvDUVS. 323 s. [in Ukrainian].
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy z pytan diialnosti Ministerstva enerhetyky ta zakhystu dovkillia [On Amendments to Certain Acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the Activities of the Ministry of Energy and Environmental Protection]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.12.2019 r. No. 1065. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2019-%D0%BF#n509> [in Ukrainian].
10. Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku [About the Basic principles (strategy) of the state ecological policy of Ukraine for the period till 2030]: Zakon Ukrainy vid 28.02.2019 r. No. 2697-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2019. No. 16. St. 70 [in Ukrainian].
11. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. No. 2469-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2019. No. 31. St. 241 [in Ukrainian].
12. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku “Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of May 6, 2015 “On the National Security Strategy of Ukraine”]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.05.2015 r. No. 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennia Metodyky provedennia otsinky efektyvnosti zdiisnennia orhanamy vykonavchoi vlady kontroliu za vykonanniam zavdan, vyznachenykh zakonamy Ukrainy, aktamy Prezydenta Ukrainy, postanovamy Verkhovnoi Rady Ukrainy, pryiniatymy vidpovidno do Konstytutsii ta zakoniv Ukrainy, aktamy Kabinetu Ministriv Ukrainy, doruchenniamy Premier-ministra Ukrainy [On approval of the Methodology for assessing the effectiveness of executive authorities' control over the implementation of tasks defined by laws of Ukraine, acts of the President of Ukraine, resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine adopted in accordance with the Constitution and laws of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, instructions of the Prime Minister]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.05.2011 r. No. 522. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP110522?an=43> [in Ukrainian].
14. Yesimov, S.S. (2015). Vplyv informatsiinoho prava na protses reformuvannia suspilnykh vidnosyn v Ukraini [The influence of information law on the process of reforming public relations in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politehnika”*. Yurydychni nauky. No. 825. S. 15–22 [in Ukrainian].